

Fiskālās disciplīnas padomes 2016. gada kopsavilkums
Rīgā, 2016. gada 21. decembrī.

Fiskālā rezerve, budžeta bāžu pārskatīšana un uzlabojumi risku vadības procesā

Šis bija pirmais gads, kad Latvijas vidēja termiņa budžeta ietvarā 2017.-2019. gadam tika paredzēta fiskālā nodrošinājuma rezerve 0,1% apmērā no iekšzemes kopprodukta. Tas veido apmēram 25-27 miljonus eiro katru gadu. Šāda rezerve nenozīmē jau pieejamus naudas līdzekļus, taču tā ir kā apdrošināšanas polise, ja nākamo gadu laikā atkal rodas neparedzēti vienreizēji pasākumi, kas var būtiski pasliktināt valsts budžeta bilanci un laika gaitā novest līdz sankcijām saistībā ar novirzēm no budžeta bilances kritērijiem. Padome ir gandarīta, ka ir ievērotas Fiskālās disciplīnas likumā noteiktās prasības. Ja saglabājas ierastā budžeta izpildes prakse, kas ikgadēji ļauj konstatēt pozitīvus atlikumus attiecībā uz budžeta izpildi (piemēram, šogad 14 miljoni eiro saistībā ar labāku nekā plānots valsts parāda apkalpošanu), tad šāds minimālais rezerves apjoms ir pietiekams. Fiskālās rezerves apmērs būtu jāpārskata, ja visi ikgadējie ietaupījumi katru gadu tiktu iztērēti.

2017. gada budžeta izstrādes gaitā tika atjaunota 2011. gadā īstenotā prakse par budžeta bāžu pārskatīšanu, tā rodot budžetam 64 miljonus eiro. Šādu darbu veicot katru gadu, ir iespēja apzināt tos publiskā sektora vai vismaz valdības pamatbudžeta izdevumus, kas ir novecojuši vai tiek izmantoti nepietiekami efektīvi. Starptautiskā prakse liecina, ka izdevumu pārskatīšana ir vēl efektīvāka, ja katru gadu to neveic visās nozarēs, bet izvēlas dažas, tās pārskatot ļoti detalizēti.

Jau trešo gadu tika izstrādāta fiskālo risku deklarācija un pirmo reizi likumprojektu izstrādes darbu kārtībā bija iekļauts ministriju uzdevums iesniegt risku vadības ziņojumu Finanšu ministrijā. Arī šī novitāte ir būtiska, jo veicina katra resora atbildību un izpratnes pieaugumu par savām valsts kapitālsabiedrībām un ar tām saistītajiem fiskālajiem riskiem, kā arī citiem projektiem un regulārajiem darbiem, kas krīžu situācijās var būtiski ietekmēt valsts budžeta bilanci. Padome cer, ka tālākā fiskālo risku metodoloģijas uzlabošana turpināsies, t.i. arvien mazāk paliks kvalitatīvo fiskālo risku un arvien vairāk būs tādu, kas sekmē nenoteiktības mazināšanu budžeta vidēja termiņa plānošanā.

Makroekonomikas prognožu apstiprināšana – pirmais gads ar formālu procedūru

Atbilstoši 2016. gada 8. februārī ar Finanšu ministriju noslēgtajai Vienošanās par sadarbību, sākot ar 2016. gadu Padome īsteno makroekonomikas galveno rādītāju prognožu apstiprināšanu. Vienošanās par sadarbību nostiprināja Padomi kā neatkarīgo struktūru, kura apstiprina valsts makroekonomikas rādītāju prognozes, kas ir par pamatu turpmākajai budžeta izstrādei. Dokuments arī konkretizēja informācijas aprites procedūru un pienākumu sniegt atbildes uz Padomes rekomendācijām.

Padome veica makroekonomikas prognožu apstiprināšanu gan sagatavojot Latvijas Stabilitātes programmu šī gada februārī, gan sākot darbu pie nākamā gada budžeta jūnijā. Abos gadījumos notika vairākas diskusiju kārtas ar Finanšu ministrijas pārstāvjiem, kuru laikā tika apspriesti makroekonomikas prognozes pamatojošie pieņēmumi un atbilstoši koriģēti dati.

Apstiprinot makroekonomikas galvenos rādītājus, Padome vienlaikus atzīmēja, ka reālā IKP pieauguma prognoze 2017.-2019. gadam ir optimistiska, bet sasniedzama, ja investīciju sektors atgūsies.

Fiskālās padomes ziņojumi un Valdības atbildes rīcība

2016. gada 5. oktobrī Padome sagatavoja kārtējo fiskālās disciplīnas uzraudzības ziņojumu, kura galvenās rekomendācijas bija saistītas ar fiskālās rezerves izveides nepieciešamību, ar konkrētās nodokļu ilgtermiņa stratēģijas izstrādi virzībai uz iekasējamību līdz 1/3 no IKP, kā arī tika izteiktas bažas par deficīta palielināšanu veselības reformas īstenošanai. Finanšu ministrija vēl nav sniegusi atbildi par ziņojumu.

Komentējot Latvijas stabilitātes programmu 2016.-2019. gadam, š.g. 11. aprīlī Padome sniedza viedokli (starpziņojumu), kura galvenās rekomendācijas jau ieskicēja iepriekš minētā uzraudzības ziņojuma problemātiku, papildus tam vēl vēršot Valdības uzmanību uz ilgtermiņa riskiem, kas saistīti ar sabiedrības novecošanos un sociālās aprūpes sistēmas jautājumiem, kā arī veselības aprūpes sistēmas trūkumiem.

2016. gada 9. decembrī Padome sniedza viedokli par Fiskālās disciplīnas likuma 11. panta prasību izpildes pārbaudi, aicinot Finanšu ministriju budžeta izpildes novērtēšanas procesā izmantot arī izdevumu pieauguma nosacījumu, tā vērtējot izdevumu tempu pret to, ko pieļauj ekonomikas potenciāls.

2016. gada 11. novembrī Padome sniedza neatbilstības ziņojumu par apropriācijas pārdali no Finanšu ministrijas budžeta apakšprogrammas "Iemaksas Eiropas Kopienas budžetā", kurā galvenais iebildums bija par ietaupījumu pārdali no īpaši aizsargātajām budžeta izdevumu pozīcijām un simetrijas principa neievērošana risku vadībā. Š.g. 24. novembrī Padome saņēma Finanšu ministrijas skaidrojošo atbildi, kurā tika argumentēts, ka juridiskās normas formāli nav pārkāptas. Š.g. noslēdzošajā Padomes sēdē 6.decembrī tika panākta vienošanās ar Finanšu ministriju turpināt darbu par šo jautājumu, lai sakārtotu simetrijas principa darbību praksē.

Visi ziņojumi un Valdības atbildes ir publicēti Padomes mājaslapas sadaļā "Ziņojumi".

Starptautiskā sadarbība

Padomes biedri tiek vienmēr aicināti tikties ar starptautisko reitingu aģentūrām un starptautisko institūciju regulāro misiju reizēs.

Padome sadarbībā ar Eiropas Komisijas pārstāvniecību Latvijā 2016. gada 1. jūnijā organizēja starptautisko konferenci "Fiskālās disciplīnas likums: pirmie trīs gadi un nākotnes perspektīvas".

Padome ir pilntiesīga dalībniece Eiropas Savienības neatkarīgo fiskālo iestāžu darba grupās, kā arī Baltijas valstu ikgadējos informācijas apmaiņas semināros.

Sekretariāta analītiskās kapacitātes stiprināšana un pirmie rezultāti

Sekretariāta darbinieki publicēja trīs pētījumus par tēmām, kas ir svarīgas gan Fiskālās disciplīnas padomei, gan neatkarīgām fiskālajām institūcijām kopumā. Pētījumos tika apskatīti jautājumi, kas skar sabiedrības viedokli par nodokļiem, neatkarīgo fiskālo iestāžu lomu sabiedrības izglītošanā par fiskālo politiku un ilgspējas problemātiku, kas izriet no deficīta budžeta prakses un valsts parāda pieauguma.